

Ks. dr hab. Robert Kantor
Kierownik Katedry Teologii Praktycznej i Prawa Kanonicznego
Wydział Teologiczny Sekcja w Tarnowie
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie
33-100 Tarnów, ul. Mościckiego 5

Recenzja rozprawy doktorskiej

Ks. mgr lic. Miloš Kohútek, „Ponowne włączenie prezbitera do stanu duchownego. Studium historyczno-prawne”, Lublin 2019, ss. 297.

Zgodnie z decyzją Rady Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL, która 25 kwietnia 2019 r. powołała mnie na recenzenta w przewodzie doktorskim ks. mgr lic. Miloša Kohutka oraz w odpowiedzi na pismo Dziekana dr hab. Andrzeja Herbeta, prof. KUL z dnia 26 kwietnia 2019 r., niniejszym przedkładam swoją pozytywną opinię.

Recenzja zawiera następujący układ:

1. Wstęp
2. Omówienie rozprawy
3. Ocena rozprawy
4. Wnioski końcowe

1. Wstęp.

W ostatnich latach temat powrotów prezbiterów, którzy opuścili posługę wypływającą z przyjętych przez nich święceń spotyka się z wieloma nieścistościami. Bardzo trudno jest powrócić do posługi prezbiterowi, który otrzymał dyspensę papieską od obowiązków wynikających z przyjętych

święceń. W innych przypadkach formalności proceduralne powrotu prezbiterów do posługi w dużej mierze zależą od „dobrej woli zainteresowanego oraz biskupa lub kompetentnego przełożonego zakonnego. Ważnym elementem, który trzeba brać pod uwagę, jest zagwarantowanie takiego rozwiązania sprawy, aby uniknąć ewentualnego zgorszenia wiernych. Należy też przyjąć do wiadomości, iż Stolica Apostolska, a za jej przykładem ordynariusze miejsca i przełożeni instytutów życia konsekrowanego, z wielką miłością i szacunkiem wychodzą naprzeciw duchownym, którzy po przejściu zawikłanych, często bardzo bolesnych ścieżek życiowych, przez natchnienie Ducha Świętego chcą wrócić, odpokutować winy i, poświęcając się na nowo realizowaniu powołania, naprawić popełnione błędy”. (W. Barszcz, *Odejścia z kapłaństwa – kwestie prawne*, „Pastores” 38 (1) 2008, s. 119)

Mając powyższe na uwadze z zaciekawieniem należało potraktować temat dysertacji autorstwa ks. mgr lic. Miloša Kohutka pt. „Ponowne włączenie prezbitera do stanu duchownego. Studium historyczno-prawne”.

2. Omówienie rozprawy.

Na rozprawę składają się następujące elementy: *Karta tytułowa* (s. 1), *Spis treści* orientujący w rozdziale materiału (s. 3-7), *Wykaz skrótów* (s. 9-12). Kolejnym elementem rozprawy jest metodologiczny *Wstęp* (s. 13-16) i *Korpus pracy* (17-217), na który składają się cztery rozdziały: I. Podstawowe pojęcia, s. 17-86. II. Przybliżenie historii powrotu osoby duchownej do stanu duchownego, s. 87-159. III. Procedura powrotu duchownego do stanu duchownego – faza diecezjalna, s. 161-192. IV. Procedura powrotu duchownego do stanu duchownego – Stolica Apostolska, s. 193-217. Wszystkie rozdziały pracy zostały podzielone na podpunkty, co bardzo dobrze ułatwia czytelnikowi dobre uchwycenie problematyki rozprawy w jej szczegółach. Całość dysertacji zamknięta jest *Zakończeniem* (s. 219-228), *Bibliografią* (231-249), *załącznikami*

(s. 251-294), *streszczeniem w języku polskim* (s. 295), *w języku angielskim* (s. 296) 45-247) i *języku słowackim* (s. 297).

We wstępie do recenzowanej refleksji naukowej Doktorant jasno i wyraźnie zaprezentował cel pracy:

- historyczne przybliżenie zagadnienia utraty stanu duchownego oraz powrotu do stanu duchownego;
- ukazanie przyczyn duszpastersko-psychologicznych i prawnych utraty stanu duchownego;
- zaprezentowanie procedury postępowania przy powrocie do stanu duchownego (etap diecezjalny i etap na poziomie Stolicy Apostolskiej).

We wstępie Doktorant wymienia podstawowe źródła oraz zastosowaną w pracy metodę: dogmatyczno-prawną i historyczno-prawną. Wstęp rozprawy Autor konkluduje stwierdzeniem, iż „w literaturze brak jest całościowego opracowania powrotu do stanu duchownego” (s. 15)

Korpus rozprawy ks. Kohútek rozpoczyna od wyjaśnienia podstawowych pojęć dotyczących ponownego włączenia prezbitera do stanu duchownego rozpoczynając od opisanie rodzajów stanów w Kościele. Ponadto Autor oprócz wyjaśnienia, na czym polega utrata stanu duchownego, analizuje takie pojęcia jak: Stolica Apostolska oraz reskrypt.

Rozdział drugi ukazuje problematykę i kształtowanie się podstaw teologicznych i prawnych procedury ponownego włączenia prezbitera do stanu duchownego. Przy pomocy analizy historyczno-prawnej aktów normatywnych, Autor ukazuje proces, który na różnych etapach historii Kościoła stosował w przypadkach powrotu prezbitera do stanu duchownego.

Trzeci rozdział rozprawy w zamierzeniu Doktoranta koncentruje się na procedurze włączenia prezbitera do stanu duchownego na etapie Kościoła partykularnego. Jest tutaj mowa m.in. o wstępnych wymogach, wniosku o reskrypt, stanowisku ordynariusza faktycznego miejsca pobytu wnioskodawcy

oraz ordynariusza, który zamierza przyjąć wnioskodawcę do swojego Kościoła partykularnego.

Wreszcie czwarty rozdział łączy się z poprzednim, z tym, że dotyczy Stolicy Apostolskiej. Znajdujemy w nim odpowiedź m.in. na pytania: kto i w jakich okolicznościach jest kompetentny do przyjęcia prośby kapłana o ponowne przyjęcie do stanu duchownego, co powinna zawierać opinia ordynariusza, który ma inkardynować prezbitera, jakie załączniki należy dołączyć do prośby. Rozdział czwarty zawiera także treść reskryptu Stolicy Apostolskiej oraz załączony wzór takowego dokumentu i wzór dekretu inkardynacyjnego po otrzymaniu reskryptu.

W zakończeniu dysertacji zostały przedstawione wyniki dokonanych analiz. Doktorant podkreślił, iż w literaturze przedmiotu brak jest całościowego ujęcia tematu związanego z procedurą ponownego włączenia prezbitera do stanu duchownego.

Na uwagę zasługują również zamieszczone przez Autora załączniki. Wśród nich ze szczególną estymą należy spojrzeć na przetłumaczony na język polski dokument Kongregacji ds. Duchowieństwa *Riammissione al sacro ministerio riabilitazione* (Ponowne włączenie do stanu duchownego rehabilitacja)

3. Ocena rozprawy.

Ogólnie należy podkreślić, że recenzowana rozprawa odpowiada zarówno pod względem formalnym (metodologicznym) jak i merytorycznym wymaganiom stawianym tego typu pracom doktorskim.

Samo sformułowanie tematu wydaje się prawidłowe: „Ponowne włączenie prezbitera do stanu duchownego. Studium historyczno-prawne”. Jednak według mnie, rozdziały posiadają szerszy zakres. Mam tutaj na myśli rozdział drugi, w którym jest mowa nie o prezbiterze, ale o osobie duchownej, podobnie jest w przypadku rozdziału trzeciego i czwartego.

Czytając te rozdziały można było oczekiwać, że będzie tam mowa także o diakonach.

Doktorant uwzględnił w pracy opracowania polskich, słowackich, włoskich i hiszpańskich autorów. Walorem pracy jest niewątpliwie wykorzystanie w dysertacji przeprowadzonej przez Autora kwerendy.

Autor posłużył się metodą dogmatyczno-prawną i historyczno-prawną. Niewątpliwie ukazanie aktualnych norm, bez uwzględnienia norm wcześniejszych, byłoby niepełne. Oczekiwałbym jednak nieco szerszego wyjaśnienia zastosowanych w pracy metod.

Z metodologicznego punktu widzenia na podkreślenie zasługuje przejrzysta koncepcja rozprawy. Podział na wstęp, rozdziały posiadające merytoryczne wprowadzenie i dyspozycje, które Autor konsekwentnie rozwija oraz zakończenie, tworzy jasny plan podjętej refleksji i komplementarnie obejmuje całość zagadnienia. Ponadto wyważone podsumowania na końcu każdego rozdziału dopełniają jakościowo naukowe opracowanie ks. mgr lic. Miloša Kohutka. Niewielkim mankamentem pracy, w mojej ocenie, jest brak krótkiego podprowadzenia do następnego rozdziału, co świadczyłoby o pewnej ciągłości i ewolucji pracy. Należy zwrócić także uwagę na brak proporcji w rozdziałach: I – 69 stron; II – 72 strony; III – 31 stron; IV – 24 strony.

Cennym dorobkiem pracy naukowej Doktoranta jest udokumentowanie swych wywodów materiałem źródłowym. Należy zauważyć, że dobre odczytanie źródeł i ich właściwa interpretacja nie jest zadaniem łatwym. Jednak Doktorant pozytywnie wywiązał się z tego zadania. Autor pracy przeprowadził interesującą kwerendę, nie tylko w Kongregacji ds. Duchowieństwa, ale w metropoliach i diecezjach słowackich. Być może warto byłoby podobną kwerendę wykonać w polskich diecezjach?

Układ bibliografii jest przejrzysty. Ks. mgr lic. Miloš Kohútek podzielił Bibliografię na *Źródła, Literaturę*. Można się zastanawiać, czy nie lepszym rozwiązaniem byłoby dokonać podziału literatury na: podstawową i pomocniczą?

W kwestii dotyczącej przypisów, to trzeba przyznać, że Autor recenzowanej pracy wykazała się poprawnością w ich tworzeniu, zarówno od strony bogactwa cytowanego materiału jak i zapisu redakcyjnego. W przypisach – zdarza się – że brak jest konsekwencji w pisowni: pojawia się Tamże (s. 133-138), a w innych miejscach: Tamteż. Przypisy dokumentują nie tylko treść pracy, ale są także miejscem wielu analiz, porównań, cennych komentarzy, które pomagają czytelnikowi w pełniejszym uchwyceniu prezentowanych zagadnień (por. s. 90-92).

Lektura rozprawy doktorskiej pozwala stwierdzić, że Autor jest znawcą przedmiotu. Wywody Doktoranta są przemyślane i wyważone, poszczególne wypowiedzi są uzasadnione i logiczne. Język rozprawy jest przejrzysty. O zawartości treściowej czytelnik jest bardzo dobrze poinformowany w poszczególnych rozdziałach.

4. Wnioski końcowe

Autor rozprawy we wstępie pisze, iż włączenie do stanu duchownego jest zawsze łaską, a nie przywilejem lub przysługującym prawem. Jest to matczyna czynność Kościoła, którą należy wykonywać z wielką troską i szacunkiem dla dobra publicznego (por. s. 13; 257). Głównym przedmiotem rozprawy doktorskiej była analiza kan. 293 KPK, gdzie czytamy: „Duchowny, który utracił stan duchowny, nie może ponownie być włączony do duchowieństwa, chyba że przez reskrypt Stolicy Apostolskiej”. Niewątpliwie ta oryginalna praca pod kierunkiem ks. dr hab. Mirosława Sitarza, prof. KUL zrealizowała postawiony we wstępie pracy cel:

- przybliżyła problematykę utraty i powrotu do stanu duchownego prezbiterów;

- przybliżyła duszpastersko-psychologiczne i prawne przyczyny utraty stanu duchownego;

- przybliżyła procedurę postępowania związaną z utratą i powrotem do stanu duchownego;

- przybliżyła dużą rolę wymiaru formacyjno-prawnego wobec prezbiterów w trudnych sytuacjach. Jest to szczególnie ważne dla formatorów w seminariach oraz odpowiedzialnych w diecezjach za formację stałą;

- przybliżyła procedurę ponownego włączenia prezbitera do stanu duchownego (to z kolei może posłużyć za pomoc pracownikom kurii jako swoiste vademecum).

Lekturę rozprawy doktorskiej należy zatem uznać za pozytywny wkład w doktrynę prawa kanonicznego. Biorąc pod uwagę posiadaną przez Doktoranta umiejętność prowadzenia analiz, dokonywania syntez, stosowania krytycznej interpretacji źródeł, jak również specjalistyczny język, z pełnym przekonaniem uznaję, iż to wskazuje na kwalifikacje do uzyskania przez niego stopnia naukowego doktora.

Dlatego też stawiam wniosek do Rady Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie o dopuszczenie ks. mgr lic. Miłocha Kohutka do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Tranów, 17 maja 2019 roku